МОТИВИ

към проект на Наредба за Националната информационна система за превенция и защита от педофилия

1. Причини, които налагат приемането на акта:

С промени в Закона за закрила на детето (ЗЗДт), обнародвани в „Държавен вестник“, бр. 66 от 2023 г. беше предвиден ангажимент за Министерството на вътрешните работи (МВР) за създаване на Национална информационна система за превенция и защита от педофилия (НИСПЗП) и Национален регистър за случаите на педофилия, осъществени на територията на страната, или по отношение на български граждани в чужбина, които са потърсили помощ и подкрепа и на лицата, осъдени за престъпления по раздел VIII „Разврат“ от Наказателния кодекс, извършени спрямо малолетни и непълнолетни лица, а министърът на вътрешните работи да издаде наредба, с която да регламентира прилагането на законовия текст и да определи информацията, подлежаща на вписване в НИСПЗП. Обхватът на акта включва реда за събирането и предоставянето на данните, организацията и функционирането на системата и нивото на достъп, начина на взаимодействието ѝ с чужди информационни системи, както и лицата осъществяващи по занятие дейности с малолетни и непълнолетни, задължени да извършват справки в регистъра, а също така и условията и реда за искане и за предоставяне на информация.

Законът за закрила на детето предвижда специална закрила от страна на държавата по отношение на всяко дете в риск и регламентира правото на всяко дете на закрила, както и правото на детето на закрила срещу насилие. Всяко дете има право на закрила от използването му за просия, проституция, разпространяване или участие в порнографски материали, както и срещу сексуално насилие.

При сексуалното насилие едно или повече лица използват физическа сила, авторитетната си позиция или позицията на доверие за създаване на интимна емоционална връзка с дете и използване на детето за сексуално удовлетворение, със или без негово съгласие.

Децата поради своята незрялост са уязвими и са в неравностойна и зависима позиция спрямо възрастните хора, което налага особената, засилена грижа от страна на държавата. Насилието, преживяно в детска възраст поставя сериозен отпечатък върху душевността на индивида и оставя следи през целия му живот. Насилието над децата е сериозно нарушаване на техните права и изисква проява на категорична нетърпимост и предприемане на всички възможни мерки за предотвратяването му. Децата, жертви на сексуално насилие, обикновено се опасяват да съобщят за това. Често срещани прояви са вина или срам, тревожност, депресия, гняв, оттегляне, отказ и страхове да посещават училище, кошмари, физически оплаквания и болки.

Сексуалното насилие над деца е тежко престъпление, срещу което законодателят както в международното, така и в националното право е предвидил редица законови механизми, целящи превенция на тези престъпления.

Съгласно чл. 19 от Конвенцията на ООН за правата на детето, държавите – страни по Конвенцията, са длъжни да предприемат всички необходими законодателни, административни, социални и образователни мерки за закрила на детето от всички форми на физическо или психическо насилие, посегателство или злоупотреба, липса на грижи или небрежно отношение, малтретиране или експлоатация, включително сексуални престъпления, докато то е под грижите

на родителите си, на единия от тях, на законния си настойник или на всяко друго лице, на което е поверено.

В чл. 4 от Конвенцията на Съвета на Европа за закрила на децата от сексуална експлоатация и сексуално насилие (Обн., ДВ, бр. 33 от 2012 г.), сред превантивните мерки е предвидено, че всяка страна приема законодателните и други мерки, необходими, за да се предотврати всяка форма на сексуална експлоатация или сексуално насилие срещу децата и за тяхната закрила. Съгласно чл. 35, параграф 1 от Конвенцията, за целите на превенцията и преследването на престъпленията, установени в съответствие с нея, всяка страна приема законодателните и другите мерки, необходими, за да събира и съхранява, съобразно съответните разпоредби за защита на личните данни, така както са предвидени във вътрешното законодателство, данните относно самоличността на лицата, осъдени за престъпленията, установени в съответствие с Конвенцията.

Съгласно предвиденото в Закона за закрила на детето, Националният регистър за случаите на педофилия, осъществени на територията на страната, или по отношение на български граждани в чужбина, които са потърсили помощ и подкрепа и на лицата, осъдени за престъпления по раздел VIII „Разврат“ от Наказателния кодекс като част от Националната информационна система за превенция и защита от педофилия следва да съдържа следната информация:

1. актовете на сексуално посегателство срещу малолетни и непълнолетни, по които има постановени присъди;

2. данни за извършителите;

3. вид престъпление;

4. продължителност на извършването;

5. причинени противоправни последици и вреди;

6. история на извършените престъпления и на наложените за тях наказания и мерки, а също и за настъпила реабилитация;

7. база данни за чужди граждани, получили статут на продължително, постоянно или дългосрочно пребиваване в България, които са осъдени в други държави за сексуални престъпления.

Доколкото данните за осъдителните присъди за престъпления глава втора, раздел VIII „Разврат“ от Особената част на Наказателния кодекс се събират и са налични в Централизираната автоматизирана информационна система „Съдебен статус“ – „Справка съдимост“, създадена и поддържана от Министерството на правосъдието, с проекта се предвижда информацията, необходима за Националния регистър, да се събира и предоставя чрез обмен на информация с Министерството на правосъдието.

Другата относима информация ще се събира и въвежда по конкретен повод.

Лицата, които ще могат да въвеждат данни, ще са служители на МВР, определени със заповед на министъра на вътрешните работи по предложение на директора на Главна дирекция „Национална полиция“ и директорите на областните дирекции на Министерството на вътрешните работи.

Съгласно предвиденото в Закона за закрила на детето, лицата, осъществяващи по занятие дейности с малолетни и непълнолетни, са задължени да извършват справки с подаване на писмено заявление в Националния регистър при сключването на трудови и граждански договори с работници и служители. Наличието на такова обстоятелство е основание за отказ от сключване на трудов или граждански договор.

Проектът предвижда задължените да извършват справки в Националния регистър при сключване на трудови и граждански договори с работници и служители да бъдат лицата, осъществяващи по занятие дейности с малолетни и непълнолетни, които осъществяват и/или организират наблюдение, транспортиране, развлекателна дейност, занимания, тренировки или мероприятия в сферата на спорта, занимания и мероприятия в сферата на културата и изкуствата, възпитание, грижи, защита, охрана, дейности свързани с изтърпяване на наказание и дейности по отглеждане, лечение или обучение на лица, ненавършили 18-годишна възраст, с изключение на лицата, пред които при сключване на договора е представено свидетелство за съдимост. Лицата, осъществяващи по занятие дейности с малолетни и непълнолетни, могат да бъдат различни лица както в обществения, така и в частния сектор, т.е. включват много широк кръг от субекти – в социалната сфера, в системата на здравеопазването, образованието, вътрешните, външните работи, правосъдието и др. Поради това е невъзможно да бъдат изчерпателно посочени, предвид широкия спектър не само от обществени, но и търговски дейности, които биха могли да осъществяват, предвид което в проекта на наредба е възприет подход за изброяване на различни дейности и услуги, насочени към децата. Доколкото фактът на осъждане за престъпление от общ характер фигурира в свидетелствата за съдимост, наредбата допуска изключение за извършване на справка в Националния регистър за случаите, в които е представено такова свидетелство за сключване на договор, тъй като по този начин се постигат същите цели.

Получената информация от Националния регистър може да бъде използвана само във връзка със и в кръга на дейността на нейния заявител, който няма право да я разгласява.

2. Цели, които се поставят с приемането на акта:

Националната информационна система за превенция и защита от педофилия се създава, поддържа и използва с цел превенция и защита на лица, ненавършили 18-годишна възраст от сексуални посегателства.

С проекта на наредба се цели да бъдат предвидени необходимите механизми за прилагането на предвиденото от законодателя в чл. 43а от Закона за закрила на детето.

Цели се лицата, осъществяващи по занятие дейности с малолетни и непълнолетни да разполагат със способ да извършат проверка за наличие на основание за отказ да сключат трудов или граждански договор с лице, осъдено за престъпление по глава втора, раздел VIII „Разврат“ от Особената част на Наказателния кодекс. По този начин се цели да не бъдат допуснати до пряка работа с деца лица, осъдени за такива престъпления, което от своя страна цели превенция и защита на децата от сексуални посегателства.

3. Финансови и други средства, необходими за прилагането на новата уредба:

Предлаганият проект на Наредба не води до въздействие върху държавния бюджет.

За приемането на проекта на акт не са необходими допълнителни разходи/трансфери и други плащания.

За прилагането на проекта на наредба няма да бъдат необходими допълнителни финансови средства по бюджета на Министерството на вътрешните работи.

4. Очаквани резултати от прилагането на акта:

Очаква се с прилагането на акта да се увеличат способите за предотвратяване на формите на сексуална експлоатация или сексуално насилие срещу децата и за тяхната закрила,

като се ограничат възможностите за допускане до работа с деца лица, осъждани за престъпления по раздел VIII „Разврат“ от особената част на Наказателния кодекс, извършени спрямо малолетни и непълнолетни лица.

5. Анализ за съответствие с правото на Европейския съюз:

Обсъжданата наредба е акт по прилагането на законова разпоредба, за която не е извършван анализ за съответствие с правото на Европейския съюз, а изпълнителната власт следва да осигури изпълнението ѝ. С проекта не се въвеждат разпоредби от европейското законодателство.

Предвид горното, не следва да се изготвя анализ за съответствие с правото на Европейския съюз и не е приложена таблица за съответствие с европейското право.

Проектът на нормативен акт е публикуван на интернет страницата на Министерството на вътрешните работи и на Портала за обществени консултации към Министерския съвет, съгласно изискванията на чл. 26 от Закона за нормативните актове (ЗНА). На основание чл. 26, ал. 4, изр. първо от ЗНА, срокът за провеждане на обществени консултации по проекта е 30 дни.